

Ingalunda – inte bara en ö

På Svejserdalens förskola är de estetiska lärprocesserna centrala delar i verksamheten. Under ett helt år fick boken *Tre droppar regn* ge inspiration till avdelningen Kullerbyttan, där det fanns barn i åldrarna 3 till 6 år. Barnen lekte och byggde med utgångspunkt från en av bilderna i boken. De använde sina kroppar för att skaffa sig erfarenheter av rum, läge och avstånd. När de ritade och byggde fick de uppleva att vi kan betrakta något ur olika perspektiv.

På Svejserdalens förskola använder vi sagan som grund för lärandet. Vi låter text och bild i en läsårssaga fungera som gemensam utgångspunkt för ett helt års verksamhet. Barnen inspireras av bokens text och bilder och det visar sig även i den fria leken.

Läsning ger barnen viktiga erfarenheter av språket. De lär sig att man kan koppla ihop ord med varandra, liksom att bilder och ord blir en helhet som inbjuder till samtal och resonemang. Men läsning och bilder ger också barnen upplevelser och är en fantastisk ingång till en förtrollad värld där vi får uppleva äventyr och besöka platser och personer som vi aldrig tidigare mött. Barnen får möjligheter att sätta sig in i andras situationer och en bra barnbok kan fungera som en utmärkt lekmotor. Det är en ovärderlig tillgång i den dagliga verksamheten och ger möjligheter till lek, fantasi, kreativa uttrycksformer och till resonemang om innehåll, begrepp och rum.

Tre droppar regn

Förra årets läsårssaga var *Tre droppar regn* skriven av Lennart Hellsing. Boken illustreras med fantastiska bilder av Charlotte Ramel. Första uppslaget i boken är en kartbild med en stad ritad snett ovanifrån och där träd, gräs och hus syns tydligt. Barnen tyckte att det såg ut som en ö.

Bilden väckte barnens stora intresse. Vi köpte därför en extra bok där vi klippte ut första sidan och satte upp på anslagstavlan i lekrummet. Bilden fanns alltid inom synhåll under den fria leken.

Illustration Charlotte Ramel

Barnen fantiserade om vilka som bodde i de olika husen, någon av figurerna i sagan eller någon helt annan. De sporrades av varandra, men ganska snart började de relatera till sin egen verklighet och de såg likheter och olikheter med sina egna hus. Några av barnen fantiserade om att flytta in i husen och ganska snart var alla hus upptagna. Vi insåg då att en nybyggnation var oundviklig. Detta blev upptakten till en explosionsartad verksamhet där barnen ritade och konstruerade nya hus till Ingalunda.

Förklarande samtal och gemensam reflektion

Varje dag plockade barnen fram papper och färger, och strax blev det fullt av skapande barn kring bordet på Kullerbyttan. Några ville sitta tysta och koncentrerade medan andra samarbetade med sina kamrater. De använde både sin fantasi och sina egna referenser när de skapade sina byggnader. Barnen var mycket stolta över sina hus och även intresserade av varandras teckningar. De resonerade om varför vissa hus hade tre våningar och varför några hade nyckelhål på dörrarna.

Huspresentationer med en efterföljande frågestund blev ett populärt och återkommande inslag på samlingarna. Då fanns det tillfälle att ställa frågor och resonera om hur olika bilder skulle tolkas. En dag berättade treåriga Disa om sitt hus. "Det här är mitt rum, man går så här." Disa berättade och pekade med fingret upp och ned på teckningen.

De andra barnen tittade på varandra och såg lite tveksamma ut. Innan någon hann säga något ropade sexåriga Loke: "Åh jag fattar, du har ritat fotspår i ditt hus! Det är hennes rum uppifrån."

Barnens resonemang ledde till att de uppmärksammade varandra på att de olika husen var avbildade i olika perspektiv. Barnen uppmärksammades också i dessa samtal på att de bilder de själva hade skapat i den fria leken hade ett matematiskt innehåll. Detta innehåll var meningsfullt för barnen, som stimulerades och växte av sina nya kunskaper och erfarenheter.

Carla presenterar sitt hus för kamraterna och för handdockan Fröken Hit och dit.

Bygga och konstruera i ett annat perspektiv

En dag kom Mark och drog mig i tröjan: "Jag vill också att mitt hus ska vara i staden." Han drog in mig i lekhallen och pekade på sitt och Benjamins lego-bygge. "Kan vi ta ett kort?" frågade han.

Pojkarna hittar en egen lösning för att huset ska kunna finnas i Ingalunda.

Får fler rum i huset?

Nu fick leken en ny dimension och variation. Barnen började skapa tredimensionella byggnader till Ingalunda. De resonerade kring hur många rum som skulle finnas i husen och vilket byggnadsmaterial som är bäst om man ska bygga i flera våningar. Barnen mätte storleken på bilen och jämförde med de olika legoplattorna för att garaget skulle bli lagom stort. De valde och bytte legobitar så att väggarna skulle passa på bottenplattan. Ibland blev det fel och väggen fick rivas och andra bitar väljas för att den skulle bli lagom lång. Barnen fick insikt i att former kan sättas ihop och delas upp.

Barnen funderade över att husen såg olika ut beroende på om vi fotograferade från sidan eller uppifrån. De diskuterade vilka bilder som gav bäst översikt och prövade olika lösningar för att få en bra bild att använda om vi skulle vilja riva våra hus och bygga upp dem igen.

Ofta skapade barnen krypin där de lekte hus. Det kunde vara ett bord med en filt över, en badbalja eller utrymmet under en bänk. Kojorna var ofta små och ibland hörde vi barnen ropa: "Det är fullt i det här huset." Sen lyfte de undan filten och det visade sig vara helt fullt med gosedjur och barn.

Kojleken blev ett tillfälle att fysiskt få uppleva det lilla rummet. Barnen fick prova hur många som rymdes i kojan innan någon trillade ut. Vid ett annat tillfälle byggde några barn ett hus med hjälp av klossar och då använde de sig själva som måttstockar. Ju flera barn som flyttade in desto flera klossar behövde de använda. Återigen skapade de en situation där de fick tillfälle att jämföra längden och formen på klossarna i förhållande till storlek och antal barn. De uppskattade längden på klossen och provade vilken kloss som skulle behövas. Under tiden rådgjorde de med varandra.

Rum i naturen

Bilden i boken inspirerade till lek både utomhus och inomhus, ofta vilda lekar där barnen sprang, klättrade eller simmade på ön. Barnen relaterade återkommande till den välkända miljön som visade sig ta så många olika skepnader beroende på var de lekte eller vad som fanns att leka med.

En kall vinterdag gick vi till bergen och då blev det riktigt dramatiskt. Barnen lekte att ön delades i två delar och att de blev tvungna att bygga en bro. Det var farligt, de största barnen fastnade när de simmade under bron och fick räddas av sina mindre kamrater. Det krävdes balans och koordination för att leken skulle kunna fortsätta. Barnen tvingades göra bedömningar: Kan jag passera i

*Det blir en kö av barn
som vill prova om de
kan simma under.*

det trånga utrymmet mellan öarna eller är jag för stor? Är jag tillräckligt lång för att fungera som bro? Barnen använde kroppen för att skaffa sig erfarenheter av rum, läge och avstånd och leken gjorde dem medvetna om den egna kroppens och de egna rörelsernas relation till det lilla rummet mellan öns båda delar.

En annan dag gick vi till vår närbelägna skog. Två flickor började genast leka hus på ett omkullblåst träd. Leken var rolig, de sprang upp och ned från huset och hämtade mat som de lade i en grenklyka. Leken såg så rolig ut att den lockade till sig fler barn. Snart var flickorna fem. De konstaterade snabbt att nu var trädet/huset för litet. De sprang runt som tossor i skogsdungen och skrek till varandra:

- Här är ett annat träd.
- Det är för litet.
- Titta på det här.
- Det har bara två grenar.
- Men detta?
- Nej, för kort.

...

- Men kom hit, här är ett bra, stort.

Vad flickorna gjorde under detta till synes kaotiska tillstånd i skogen var att de bedömde storlek i förhållande till det antal de själva var. De uppskattade ytan som de behövde för att sitta på och räknade grenarna på trädet så det skulle finnas nog med rum för alla. När flytten var gjord fortsatte leken som om ingenting hade hänt.

Här får alla plats.

En egen ö

När vår bildpedagog Carina Eriksson fick hör talas om barnens intensiva lek och intresse för Ingalunda, ville hon ge barnen tillfälle att uttrycka ön i bild uppe i vår bild- och formateljé. Barnen arbetade där i grupper om fyra. På ett stort papper skapade de, med hjälp av papper och färg, en stor ö. Ön fylldes av små vägar, blommor och annat som barnen tyckte skulle finnas på Ingalunda. De drog sig till minnes hur ön i boken såg ut och funderade över vad som skulle kunna finnas på andra öar.

I detta arbete blev det nödvändigt att diskutera tillsammans med kamraterna, att väga den enes åsikt mot den andres och att motivera sina egna. De fick pröva att strategiskt lägga fram sina åsikter för att få igenom just sin egen idé, men också träna sig på att lyssna på sina kamrater och på att kompromissa. Det gemensamma samtalet var en viktig del av arbetet i bild- och formateljén.

När öarna var klara flyttades de ned på avdelningen. Öarna var stora och jag funderade högt över var det skulle vara bäst att placera dem. "Jaha, var ska vi sätta upp öarna, på anslagstavlan?" Barnen såg fullständigt bestörta ut. "Anslagstavlan? Men då ramlar vi ju av när vi leker på dom." "Nej Anna, det går

inte, då måste vi ju ha sugfötter som flugorna har, ha ha." "Du är tokig!"

Barnen sprang runt på avdelningen och visade mig på olika ställen, på golvet, på bord osv, där vi kunde tejpa fast öarna. Barnens reflektioner gjorde mig mycket glad för de visade att de hade utvecklat en grundläggande förståelse för läge och perspektiv.

Öarna visade sig bli underbara, uppskattade "lekplatser" som bjöd in till fantasifulla lekar under lång tid. Där byggde barnen hus till olika figurer och små gubbar gick på upptäcktsfärd och ibland blev ön till en bilmatta.

Med bilden som utgångspunkt

Flera gånger har jag frågat mig vad det berodde på att just den här leken blev så lyckad och långlivad. Att arbeta med sagan, och i det här fallet bilden, som en tydlig utgångspunkt för leken var och är fantastiskt roligt. Både barnen och vi vuxna stimulerades av den gemensamma utgångspunkten. Framförallt handlade det om att alla barn fick en gemensam upplevelse i bilden. De förstod vad vi pratade om och relaterade till, ingen behövde fråga efter vilket hus eller vilken stad det gällde.

För oss vuxna var det viktigt att visa intresse, ställa nyfikna frågor, fånga upp och synliggöra alla barns olika lekar. Genom att hjälpa barnen att hålla fast vid leken kunde den utvecklas, förändras och fördjupas. Barnen utmanades inom olika områden och problemlösning fick stort utrymme. Det som drev arbetet framåt var framför allt barnens stora intresse som gav oss alla lust till lek och lärande.

LITTERATUR

Hellsing, L. (2002). *Tre droppar regn*. Illustrationer av Charlotte Ramel. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Redaktionen tackar Charlotte Ramel för tillstånd att publicera illustrationen.